

สภาพและความเป็นอยู่

๗๘๓

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กรมโฆษณาการ

ค
ด
๖๘
๖๘๑
บ้านใหม่

24/06/2565

ยามรุ่งอรุณที่ชายทะเลหัวหิน • ประจวบคีรีขันธ์ ^{๒๕๐๕}

24/06/2565

เรือจับปลาชายทะเลหัวหิน • ประจวบคีรีขันธ์

ฮาว • ประจวบคีรีขันธ์

บริเวณย่านค้า อำเภอเมือง • ประจวบคีรีขันธ์

1524

สารบัญ

๑. คำนำ	หน้า	ก
๒. ประวัติศาสตร์	"	๑
๓. ภูมิศาสตร์	"	๔
๔. การคมนาคม	"	๘
๕. การปกครอง	"	๑๐
๖. สภาพทั่วไปของจังหวัด	"	๑๒
๗. สภาพทั่วไปของพลเมือง	"	๑๕
๘. ฐานะเศรษฐกิจของจังหวัดและพลเมือง	"	๑๗

คำนำ

ความเจริญของประเทศจะวัดจากภูมิฐานความเข้มแข็งของเมืองหลวงแห่งเดียว
หาได้ไม่ จึงต้องสังเกตจากเมืองภายนอกหรือจังหวัดต่าง ๆ ประกอบกันอีกด้วย ฉะนั้น
ตามแนวทางปกครองทำนุบำรุงประเทศ รัฐบาลในระบอบรัฐธรรมนูญจึงมุ่งสอกล่อ
บำรุงส่วนต่าง ๆ แห่งราชอาณาจักรให้เจริญก้าวหน้าพร้อมเพรียงกันโดยทั่วถึง ดังจะ
เห็นได้จากกิจการที่รัฐบาลได้จัดขึ้นในท้องที่ต่าง ๆ เช่น การสร้างทาง การสหกรณ์
และการเทศบาล ซึ่งกำลังดำเนินไปสู่ไปด้วยดีก็ตามลำดับ

การทำนุบำรุงส่วนต่าง ๆ ของประเทศจักเป็นผลดี สมบูรณ์ได้ก็ด้วยอาศัย การ
สำรวจศึกษา ลักษณะความเป็นอยู่ ภูมิประเทศ ดินฐานบ้านเรือน ตลอดจนผู้คนใน
ท้องที่ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้รู้ถึงความต้องการของแต่ละถิ่นได้โดยใกล้ชิด และปลูก
สร้างความสำเร็จลงให้เหมาะสมแก่สภาพของแต่ละท้องถิ่น

ประเทศที่ใช้การปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ พลเมืองของประเทศได้รับสิทธิ
และมีส่วนร่วมในการปกครองทำนุบำรุงประเทศ ฉะนั้นเป็นการควรอย่างยิ่งที่พลเมือง
ของประเทศจักศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของประเทศคนให้ทั่วถึง และรู้ว่าเป็นเมืองที่

เราอาศัยอยู่ที่ไหนก็ตามโดยที่ความเป็นอยู่อย่างไร เพื่อเป็นเครื่องประกอบการใช้สิทธิ
ของคนให้เป็นประโยชน์โดยเหมาะสมยิ่งขึ้น และสามารถดำรงชีวิตกับคนชาติเดียวกันที่ไม่
รู้จักบ้านตนเอง หรือคนต่างชาติได้อย่างถูกต้อง

ผู้เป็นเจ้าของบ้านควรรอบรู้ความเป็นอยู่และเงื่อนไขในบ้านตนมากเพียงไร ไทย
ทุกคนผู้มีส่วนเป็นเจ้าของประเทศร่วมกันก็ควรรู้จักภูมิประเทศที่ตนอยู่มากยิ่งกว่านั้น เพื่อ
ช่วยให้ประชาชนคนไทยได้รู้จักเข้าใจความเป็นอยู่ของท้องถิ่นต่างๆ ในประเทศของตน
ได้กว้างขวาง กรมโฆษณาการจึงจัดทำสมุดเรื่อง "สภาพและความเป็นอยู่ของจังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์" นั้นขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือของคณะกรรมการจังหวัด และรักใคร่
เรียบเรียงเรื่องจังหวัดอื่นๆ เพื่อเผยแพร่ต่อไปตามโอกาส อนึ่ง เนื่องด้วยสภาพความ
เป็นอยู่ของจังหวัดย่อมต้องวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปเป็นนิจตามเหตุการณ์แวดล้อม และเวลาที่
ผ่านไป การเรียบเรียงเรื่องจังหวัดจึงโดยอาศัยความเป็นอยู่และเหตุการณ์ใกล้ชกที่สุด
กับเวลาเรียบเรียงเป็นหลัก ฉะนั้น ความเป็นอยู่และความเปลี่ยนแปลงของจังหวัด
ย่อมแปรเปลี่ยนไปได้จากที่เรียบเรียงไว้ตามกาลเวลาที่ล่วงผ่านไป

กรมโฆษณาการหวังว่า เรื่องจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ฉบับนี้จะมีผลช่วยให้เรา
ความรู้และมีความรักถิ่นเกิดลงกว่า พันธของชาวไทยของเราซึ่งอยู่ในแดนอันห่างไกลนั้น

24/06/2565

ยังมีอยู่อีกมากโดยกว้างขวางไม่มีโอกาสได้พบปะวิสาทรกันเลยทีเดียว แต่ช่วยได้พี่น้อง
ร่วมชาติซึ่งต่างอยู่ห่างไกลกันแต่ถายัน มีความร่วมมือสามัคคีเช่น อันหนึ่ง อันเดียวกัน
ในอันที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ประเทศไทยของเราพัฒนาถาวรยิ่งขึ้นไป

กรมโฆษณาการ

๒๕ สิงหาคม ๒๔๘๘

ลัทธิและความเป็นอยู่

ของ

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๑. ประวัติศาสตร์

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นเมืองโบราณครั้งกรุงศรีอยุธยา เรียกว่าเมืองนารัง
 กิ่งอชรมีตำนานนางรม อยู่ในบริเวณสถานีฉัตรโคก แต่โคกเล็กร้างเสียคราวหนึ่ง
 และมาตั้งขึ้นในรัชกาลที่ ๒ ที่ปากคลองอชรมี เรียกว่าเมืองนางรม ย้ายที่ว่าการ
 ไปตั้งที่เมืองกุย ถึงรัชกาลที่ ๔ พ.ศ. ๒๓๕๘ โปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อนางรม
 เป็นเมืองประจวบคีรีขันธ์ (คือยกเกาะกง ซึ่งพระราชทานนามว่า เมืองประจันตคีรีเขต)
 รวมกับที่เมืองกุย เมืองคลองวาฬ เขาเป็นทองที่เกษมกัน ครั้นถึง รัชกาลที่ ๕ เมื่อ
 รัชการปกครองท้องที่เป็นมณฑลเทศาภิบาลใน พ.ศ. ๒๔๓๗ เมืองประจวบคีรีขันธ์
 ถูกยกเป็นอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ ขึ้นจังหวัดเพชรบุรี แต่ยังคงคงที่ว่าการอยู่ที่
 เมืองกุย ต่อมา พ.ศ. ๒๔๔๑ จึงย้ายที่ว่าการมาตั้งอยู่ที่อำเภอหลัก ครั้น
 พ.ศ. ๒๔๔๕ ได้สถาปนาขึ้นเป็นเมืองโดยพระบรมราชโองการพระบาทสมเด็จพระ

24/06/2065

พระจอมเกล้าฯ เมืองนครราชสีมา ๑๓ ตำบล เดือน ๘ ปีเถาะ สัปดาห์ พ.ศ. ๒๓๕๘
 จนถึง พ.ศ. ๒๔๔๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
 รวมเมืองปราณบุรี เมืองประจวบคีรีขันธ์และเมืองกำแพงเพชรเข้าเป็นเมืองเดียวกัน
 และทรงพระราชดำริว่า เมืองปราณบุรี เป็นชื่อเมืองเก่า ควรสงวนชื่อไว้ จึงพระราช
 ทานนามเมืองที่สร้างขึ้นใหม่ว่า เมืองปราณบุรี เมืองนครราชสีมา ๑๓ ตำบล เดือน
 ยี่มะเมีย สัปดาห์ พ.ศ. ๒๔๔๕ ตั้งเมืองปราณบุรีเดิมให้คงเรียกว่า เมืองปราณ
 บุรี พ.ศ. ๒๔๕๘ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลฯ
 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนามเมืองปราณบุรี เช่นเมืองประจวบคีรีขันธ์
 เกษม เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๕๘ ตั้งสำเนาประกาศของผู้รั้งตำแหน่ง
 เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยดังต่อไปนี้

(สำเนา)

ประกาศการเปลี่ยนแปลงนามเมืองปราณบุรีเป็นเมืองประจวบคีรีขันธ์

มหาอำมาตย์โท พระยามหาอำมาตยาธิบดี ผู้รั้งตำแหน่งเสนาบดีกระทรวง
 มหาดไทย รับพระราชโองการให้เกล้าใส่กระหม่อมมารับสนองเกล้าฯ ตั้งว่า เมือง
 ปราณบุรีที่ตั้งศาลากลางเมืองกำแพงเพชรเดิมพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ
 ได้พระราชทานนามเมื่อระไว้ว่า เมืองประจวบคีรีขันธ์ และได้ใช้นามนั้นมาจนถึง

24/06/2565

พุทธศักราช ๒๔๕๕ เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ทรงพระกรุณาโปรด
 เกล้าฯ ให้รวมเมืองปราณบุรี เมืองประจวบคีรีขันธ์ และเมืองท่าเทณคนพคุณ ๓ เมือง
 เขาเช่นเมืองเดียวกัน เพื่อกิจการเทศาภิบาลนั้น ทรงพระราชดำริว่า เมือง
 ปราณบุรี เป็นชื่อเมืองเก่าควรคงชื่อไว้ ซึ่งได้รับพระราชทานนามเมืองที่ครั้งนั้นใหม่
 นั้นว่า เมืองปราณบุรี แต่ส่วนท้องที่ปราณเดิมนี้ ให้คงเรียกว่าเมืองปราณ
 เพราะเหตุว่าเมืองปราณเดิมนั้น มีค่ายสถานและลำคลองปราณเป็นหลักฐาน
 อยู่ ราษฎรก็ยังคงเรียกเมืองปราณเก่าซึ่งคงที่ว่าการอำเภอปราณขัตติยเมืองปราณบุรี
 แต่ในทางราชการนั้น เรียกค่ายและหลักที่ตั้งศาลากลางเมืองว่า เมืองปราณบุรี
 เป็นการใช้สับสน ทำให้เข้าใจผิดกันไปต่าง ๆ ทรงพระราชดำริว่า นามเมืองปราณ
 ของโบราณยังมีอำเภอปราณคงอยู่เป็นหลักฐานมิได้สูญสูญ แต่ที่เดิมนามเมือง
 ปราณมาใช้เป็นนามสำหรับเมือง ที่ตั้งอยู่ทางท้องที่ใน แขวงเดียวกันให้เป็นการ สับสน
 และเข้าใจยากเช่นนี้สมควรจะแก้ไขใต้นามเมืองซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ได้
 พระราชทานไว้ เพราะฉะนั้นทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนามเมืองปราณบุรี
 ว่า เมืองประจวบคีรีขันธ์ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๕๘

(ลงนาม) มหาอำมาตย์โท พระยามหาอำมาตยาธิบดี

ผู้รั้งตำแหน่งเสนาบดี

ตั้งที่เมืองประจวบคีรีขันธ์เกษม รมแม่ทงลับ ๆ แต่ครั้งสมัยอยุธยาไว้
หลายเมืองคือ เมืองประจวบบุรี เมืองกาญจนบุรี เมืองบางนางรม เมืองคลองวาฬ
เมืองท่าเหมคนพคุณ และท้องที่ของจังหวัดกันอยู่ตอนนอกของกระหว่างเขตแดนพม่า
กับอ่าวไทย มีส่วนกว้างไม่เกิน ๓๐ ถึง ๕๐ กิโลเมตร เมืองเก่าเหล่านี้เรียงรายตาม
ลำค้ำจากเหนือมาใต้ จึงทำให้ความยาวให้จังหวัดกันถึง ๑๘๕ กิโลเมตร ซึ่งเกือบจะ
เป็นจังหวัดที่ยาวที่สุดในประเทศไทย ในสมัยโบราณผู้ใดกระเดินทางจากประเทศไทย
ไปอินเดียหรือยุโรปทางลัดก็มักกระเดินทางมาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แล้วผ่านข้ามช่อง
สิงขรณ ไปลงเรือที่จังหวัดมะริด ในประเทศพม่าก่อนได้

๒. ภูมิศาสตร์

ก. ที่ตั้ง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๑ อยู่ตรงลอคคอกของแหลมมละบายต่าง
รวมกรุณเทพ + ประมาณ ๓๐๒ กิโลเมตร มีอาณาเขตทิศก้ทั้งนี้
ทิศเหนือ ค้กับย้าเถอชะอี้า จังหวัดเพชรบุรี ค้บ้านบ่อผึ่ง
ทิศใต้ ค้กับย้าเถอประทิว จังหวัดชุมพร ค้บ้านมายอมะริด
ทิศตะวันออก ค้อ่าวไทย
ทิศตะวันตกกเจกแดนคนเมืองมะริด ประเทศพม่า มีพิชเขากระเนวค้เป็นเขต
เนกทประมาณ ๖,๖๘๘ ตารางกิโลเมตร มีพลเมืองประมาณ ๖๖,๖๓๑ คน

๕. อากาศ โดยทั่วทั้งคืนเป็นข้งครกสีขาวทะเล และมีฝั่งทะเลที่เย็นสาก
 ทราบอีกยาวโดยตลอด ประทับกับขอบที่วงรอบของแห่ลมมรสุมพัดมาจาก
 ทะเลได้ทั้งทางตะวันออกและตะวันตก จึงทำให้อากาศบริสุทธิ์สดชื่นอบอุ่นเสมอ เหนือ
 แก่การพักผ่อนตากอากาศกว่าที่แห่งอื่น ๆ จึงมีบ้านพักตากอากาศของกรมรถไฟและ
 ประชาชนอยู่ซาบทะเลทั่วไป โดยลพบุรีทั่วทั้ง เป็นที่ชวนช้อดอนามทั้งในประเทศและ
 ต่างประเทศ

๖. ภูมิประเทศ พื้นที่จังหวัดนี้โดยมากเป็นเขาและพนทรายล้อมกัน ทาง
 ทิศตะวันออกคือกั้นเขาคันพะมาเป็นแนวสูง แต่ด้วย ๆ ลาดลงมาจากฝั่งทะเลอ่าวไทย
 ฉะนั้น จึงมีแม่น้ำลำคลองสั้น ๆ ใช้น้ำไ้ไม่ไกลจากชาย แม่น้ำสำคัญที่ไ้มีระโยชน์
 ในล้ารคมนาคมและเพาะปลูกคือ แม่น้ำปราณ คลองระรวย คลองวังพงศ์ คลอง
 เขาแดง คลองอุย คลองตะโก คลองทึบสระแก คลองบางสะพานใหญ่ คลองบาง
 สะพานน้อย

๗. พืชผล พื้นที่จังหวัดนี้ประรวยกับธัญธัญ โดยมากเป็นภูเขาและดินปนทราย
 มาก ทั้งแม่น้ำลำคลองสั้นและสั้น การเพาะปลูกอาศัยแต่น้ำฝน แต่เพราะที่พื้น
 ทรายมากกว่าจังหวัดลพบุรีจึงทั่วทุกอัน ๆ จึงพอทำการเพาะปลูกไ้ในบางตอนเช่น
 ทุ่งน้ำปราณ ทุ่งน้ำอุย ทุ่งสระแกและบางสะพาน

ถูกฝน ทางภาคใต้ของจังหวัดนั้นคือแถบอำเภอบางสะพานฝนตกชุก เช่นเดียวกับจังหวัดภาคใต้ ทั้งฝนตกมากกว่าตอนอื่น ๆ จึงมีการเพาะปลูกมากกว่าแห่งอื่น ๆ

พืชผลที่ทำกันมากคือ

ข้าว มีแถบลุ่มน้ำกุย ปราน เท่านั้น แต่ไม่พอเลี้ยงราษฎรในจังหวัด ต้องอาศัยซื้อจากจังหวัดเพชรบุรี

มะพร้าว หนาก ปลูกกันมาก ทั้งกิ่งอำเภอทียะแก และอำเภอบางสะพาน มะพร้าวบ้านกรูด ขึ้นชื่อว่าเนื้อมะพร้าวดี มีผลใหญ่ และมีมันมาก ส่งไปขายทางจังหวัดเพชรบุรีและกรุงเทพฯ

ส้มค้าง ๆ ปลูกกันมากในท้องที่อำเภอบางสะพาน ทั้งอำเภอทียะแก กุยบุรี และปรานบุรี ส้มโอฟันธุ์ ขี้ตาคาเวียของอำเภอบางสะพานผลใหญ่และรสหวาน สนิทดีมาก

มะม่วง น้อยหน้า สัปรด ปลูกกันมากที่ปรานบุรี กุยบุรีและทียะแก สัปรดเป็นสัปรดผลใหญ่ของอินเดียนและสัปรดไทย มีรสหวานก็มาก

นอกจากนี้ยังมีไม้ล้มลุก คือพริกขี้หนู และพริกขี้หนู มันเทศ ถั่วลิสง ปลูกกันมากที่กุยบุรีทียะแก (พริกขายทั้งแห้งและสด) เป็นจำนวนมาก วันหนึ่ง ๆ ส่งไปขาย ๒-๓ ตู้รถไฟ

๗. สัตว์ สัตว์ในท้องที่จังหวัดคนทีเขนสัตว์พาหนะก็คือ ช้าง ม้า โค กระบือ กระบือมีมากที่อำเภอบางสะพาน สามารถส่งไปจำหน่ายต่างท้องที่โคควรวลละ มากๆ ส่วนช้างก็มีผู้ขออนุญาตตั้งคอกจับขายมากเหมือนกัน ปศุสัตว์มี เข็ด ไก่ และ สุนัข สุนัขมีมากพอเลี้ยงราษฎรในจังหวัด

ส่วนสัตว์ข้านั้นมีชุกชุมแทบทุกชนิด เหมาะแก่การล่าสัตว์ เช่น ช้าง วัวป่า กระทิง สมเสร็จ ลวาง หมู เสือ อีเก้ง เลียงผา กระต่าย นกยูงและ ไก่ป่า ฯลฯ มีทั่วไปทุกตำบลและสะดวกแก่การไปล่าสัตว์ เพราะในป่าใกล้ถนนสาย กรุงเทพ ฯ หากใหญ่ผ่านไปก็ถึงอำเภอหัวหิน ตลอดจนถึงอำเภอบางสะพาน

๘. โลหะธาตุ ปรากฏว่ามีแร่อยู่ในท้องที่จังหวัดนี้หลายชนิด แต่ขุด ค่าบด แคมินอน ที่มีมากและมีผู้ขุดแร่ขุดแล้วก็เพียงที่ตำบลทับสระแก คือ แร่กัญชง และแร่วุฒแฟรม ส่วนแร่ทองคำมีอยู่ความลึกของบางสะพานใหญ่ ราษฎรที่อาศัย วัฒนธรรมเอามาขายคนละเล็กคนละน้อย ไม่มีบริษัทหรือบุคคลใดขออนุญาตทำเหมืองแร่ แต่ทองคำบางสะพานนั้นเข่นทองคำเนอซิก เรียกว่าทองเนอเจ้าสุกมาก

ในท้องที่อำเภอบางสะพานและกิ่งอำเภอทับสระแก ถ้าได้มีการสำรวจตรวจ ค้นกันอย่างจริงจังแล้ว อาจพบแร่กัญชง แร่วุฒแฟรมและแร่ทองคำอีกหลายแห่ง

24/06/2565

แก่นองควยทองตกนการมิไ้มาเตวเรยชุกชุมจึงไมไ้ใครมีไ้ใครสามารถออกไปเทียบเสาะแสวงหา

๓. การคมนาคม

ก. การคมนาคมภายในเขต การคมนาคมของจังหวัดกั้นกักชกภายในเขตจังหวัดไ้ไ้เยน ๓ ทางคื ทางบก ทางทะเล และทางอากาศ

ทางบกมีทางรถไฟสายไ้จากกรุงเทพฯ ถึงภาคใ้ใหญ่ ผ่านจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ถึงแต่ที่อครตขมผายนถึสถานห้วยลึก ไ้โดยดักยสถานกั้กั้ไ้ไ้

ที่อครตขมผายน สถานี่ห้วยหิน สถานี่หินของแก สถานี่เขาเต่า สถานี่วังพงถึสถานี่พร้าวบุรี สถานี่หินของทาง สถานี่สามร้อยยอด สถานี่เสมะทราย สถานี่กุยสถานี่บ่อนอก ที่อครตขมผายน สถานี่ฉะไ้สถานี่ประจวบคีรีขันธ์ สถานี่หินของหิน ที่อครตขมผายน สถานี่ห้วยยาง สถานี่ทุ่งประคู้ สถานี่ทับสระแก ที่อครรถคชคาหอม สถานี่บ้านแกรุก สถานี่หินของมณฑล สถานี่บางสะพาน ที่อครรถคชมวังสถานี่บางสะพานน้อย สถานี่ทิวบลั้

ถนนสายกรุงเทพฯ - ภาคใ้ใหญ่ ผ่านตั้งแต่เขตจังหวัดเพชรบุรีไปนสู่เขตจังหวัดกั้กั้จังหวัดชุมพร

24.06.2565

ฉะนั้น ถ้าจะออกจากกรุงเทพฯ ไปจังหวัดที่บริเวณที่รับขึ้นเครื่องทางบก อาจโดย
สารรถไฟหรือรถยนต์ไปใกล้สถานีและถึงอำเภอและเกือบทุกตำบล เป็นการ
สะดวก

นอกจากนี้ยังมีทางรถยนต์ที่ออกขบวนจังหวัดเพชรบุรีและสุพรรณ ก็ยังทางเดินเท้า
ผ่านช่องสิงขรณ์ ที่ใกล้กับเมืองทราวนครบุรีประเทศพม่าอีกด้วย

ทางทะเล จังหวัดกันเขื่อนจังหวัดชายทะเล ระยะเวลาของอ่าวไทยมีฝั่งทะเลทั้งแต่
ทิศเหนือจากทิศใต้ของจังหวัดกันยาวประมาณ ๓๐๐ กิโลเมตร มีอ่าวและท่าเรือสำหรับ
เรือเข้าจอดที่ สะดวกแก่ทุกลูกเรือ ส่วนเรือใหญ่ ที่จอดที่ ท่าของทางฝั่งมีเรือ
สำเภาเล็ก

ทางอากาศ ยังไม่มีสายการบินที่จะขึ้นไปยังที่ท่าหรือผ่านจังหวัดกัน แต่ทาง
จังหวัดกันก็มีสนามบิน ท้องที่และทะเล สามารถให้เครื่องบินลงได้ เมื่อเขตสายการบิน
ขึ้นหรือเครื่องบินที่มีความจำเป็นจะต้องลง

๖. การคมนาคมภายใน ในจังหวัดกันมีทางคมนาคมสะดวกทั้งทางบกและ
ทางทะเล

ทางบกใช้ทางรถไฟซึ่งผ่านตลอดจังหวัดไปเกือบทุกตำบล ถนนก็มีทางสาย
กรุงเทพฯ - ชาติใหญ่ ผ่านไปตลอดจังหวัดเกือบทุกตำบล ส่วนตำบลที่ห่างออกไปก็
มีถนนแยกไปไกล ทางเดินก็มีที่คั่นกันทุกอำเภอและทุกตำบล

ก. การขนส่ง ชาติโดยรถไฟทางบกและทางทะเล ทั้งกล้าแล้วในข้อ

ก. แลว ข.

จ. การไปรษณีย์ มีทั้งทำการไปรษณีย์ทางบกและทางอากาศ รวมสองแห่ง
นอกจากนั้นมีทุกสถานี่รถไฟ ใช้โทรเลข โทรศัพท์และจดหมายทางไปรษณีย์ไป

๕. การปกครอง

ก. การแบ่งเขตปกครอง และกิ่งกวางการของจังหวัด มีดังนี้

ศาลากลางจังหวัดกระบี่อยู่ที่บ้านเกาะหลัก ในตำบลประจวบคีรีขันธ์ อำเภอเมือง
ประจวบคีรีขันธ์ พร้อมด้วยสถานีตำรวจ ศาล เรือนจำ และไปรษณีย์ แบ่งการ
ปกครองออกเป็น ๔ อำเภอ ๑ กิ่ง คือ

อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ กิ่งทิวาตเว อำเภออยู่ที่ตำบลประจวบคีรีขันธ์แบ่ง
ออกเป็น ๘ ตำบล คือ ตำบลประจวบคีรีขันธ์ ตำบลเกาะหลัก ตำบลคลองวาฬ
ตำบลอ่าวน้อย ตำบลบ่อนอก ตำบลกุยบุรี ตำบลเขาแดง ตำบลสามกะทาย

อำเภอปราณบุรี กิ่งทิวาตเวอำเภออยู่ที่ตำบลปราณบุรี แบ่งออกเป็น ๕
ตำบล คือ ตำบลปราณบุรี ตำบลปากน้ำปราณ ตำบลสามร้อยยอด ตำบลเขาน้อย
ตำบลคีรีดาต

อำเภอบางสะพาน ทั้งที่ว่าการอำเภออยู่ที่ตำบลท่าเหินคนพุด แยกออกเป็น
๒ ตำบล คือตำบลท่าเหินคนพุด ตำบลทรายทอง ตำบลร้อนทอง ตำบลพงษ์
ประศาสน์ ตำบลบางสะพานน้อย ตำบลธงชัย

กิ่งอำเภอท้ายสระแถม ทั้งที่ว่าการอำเภออยู่ที่ตำบลท้ายสระแถม แยกออกเป็น
๓ ตำบล คือ ตำบลท้ายสระแถม ตำบลห้วยบาง ตำบลอ่างทอง

อำเภอหัวหิน ทั้งที่ว่าการอำเภออยู่ที่ตำบลหัวหิน แยกออกเป็น ๓ ตำบล คือ
ตำบลหัวหิน ตำบลหนองแก ตำบลหินเหล็กไฟ

๖. การบริหารส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น สำหรับจังหวัดกำแพงการบริหาร เป็น
ส่วนท้องถิ่น ๒ แห่งคือ

เทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ แบ่งท้องที่ หมู่ที่ ๑-๒-๓ จากตำบล เกาะ
หลักมาตั้งเป็นตำบลประจวบคีรีขันธ์ โดยกำหนดตามเขตของเทศบาล ที่ทำการ
เทศบาลตั้งอยู่ชายทะเล สูดถนนจากสถานีรถไฟไปประมาณ ๕๐๐ เมตร

เทศบาลตำบลหัวหิน ใ้รวมตำบลหัวหินกับตำบลหนองแกเข้าเป็นเขต
เทศบาล ที่ทำการเทศบาลตั้งอยู่หลังสถานีหัวหิน

24/06/2565

นอกจากเขตเทศบาลทั้งสองแห่งนี้แล้ว ยังเป็นการบริหารส่วนภูมิภาค

๕. สภาพทั่วไปของจังหวัด

ก. ความสงบเรียบร้อยภายใน จังหวัดมีการโจรผู้ร้ายไม่ค่อยชุกชุม มีคดีเกิดขึ้นอย่างธรรมดาไม่ถึงกับร้ายแรง นับว่าอยู่ในความสงบเรียบร้อย ทั้งนี้เพราะประชาชนมีการอาชีพได้หลายทางทั้งคนมีและคนจน เป็นอันว่าการหาเลี้ยงชีพในการทำนา ทำสวน ทำไร่ ถ้ามีการเสียบหาย หรือได้ผลไม่พอกับอาชีพการประมง คือการจับปลาทางทะเลได้สะดวก เพราะท้องที่เกือบทุกตำบลติดต่อกับทะเล และแม้บางตำบลจะไม่ติดต่อกับชายทะเล ก็อยู่เพียงใกล้ๆ ไปมาหากินได้สะดวก ส่วนผู้ที่ทำอาชีพทางประมง ถึงฤดูมรสุมจับปลาไม่ได้ ก็เป็นโอกาสเหมาะในการทำไร่ทำนา ฉะนั้นจึงเห็นท้องที่ที่น่าอยู่แห่งหนึ่ง

ถึงแม้สภาพของท้องที่ระสงบอยู่ดี ทางเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามก็ได้วางแผนการตีปราบปรามและจัดเจ้าหน้าที่ออกตรวจอยู่เสมอ เพื่อความอุ่นใจของประชาชน

ข. การสาธารณูปการ ในจังหวัดมีการไฟฟ้าอยู่สองแห่ง คือ หัวหิน เป็นของกรมรถไฟ และที่จังหวัดเป็นของเทศบาลเมือง ใช้ไฟกระแสสลับขนาด ๒๒๐ โวลท์ ส่วนท้องถิ่น เช่นที่ปราณบุรีและบางสะพานกำลังอยู่ในข่ายพิจารณาต่อไป

สถานพยาบาลมีอยู่หลายแห่ง คือ ทั้งจังหวัดมีสุขศาลาชั้น ๑ มีเรือนพัก
คนไข้ ส่วนตามอำเภอมีสุขศาลาชั้น ๒ ทุกอำเภอและกิ่งอำเภอ

โดยเฉพาะอำเภอหัวหิน มีสถานพยาบาลของกรมรถไฟ และสถานีอนามัย
บ่อและสระน้ำที่ถูกต้องลักษณะได้จัดสร้างไว้แล้วทุกตำบล แต่เนื่องด้วย
จังหวัดนี้อยู่ชายทะเล น้ำขุ่นโคลนมากจึงมีโรคชุกชุม ทั้งอาศัยขังน้ำฝนไว้ใช้ แต่บาง
แห่งที่มีแม่น้ำลำคลองก็อาศัยใช้น้ำรดไถบ้างปลูก

ก. การศึกษา มีโรงเรียนรัฐบาล สังกัดกรมสามัญศึกษา ๒ โรงเรียน
สังกัดกรมอาชีวศึกษา ๒ โรงเรียน โรงเรียนราษฎร์ ๕ โรงเรียน โรงเรียนเทศบาล
๖ โรงเรียน โรงเรียนประชาบาล ๘๕ โรงเรียน รวม ๑๖๕ โรงเรียน

หมายเหตุ.— สำหรับโรงเรียนรัฐบาลสังกัดกรมสามัญศึกษานั้นคือ โรงเรียน
ประจำจังหวัดและโรงเรียนสตรีประจำจังหวัด สอนวิชาสามัญศึกษา แต่มีชั้นมัธยม ๑
ถึงมัธยม ๖ โรงเรียนสังกัดอาชีวศึกษา สอนวิชาอาชีพชั้นต้น รับเด็กสอบไล่ได้
ชั้นประถมมัธยม ๔ มี ๒ โรงเรียนคือ โรงเรียนช่างไม้ และโรงเรียนช่างเย็บเสื้อผ้า

ง. การศาสนา พลเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นับถือศาสนาพุทธทั้ง
หมด มีจำนวนวัดที่ผูกพัทธสีมาแล้ว ๒๑ วัด สำนักสงฆ์ ๓๒ รวม ๕๓ วัด ราษฎร
ในจังหวัดนี้เอาใจใส่ในการทำนุบำรุงศาสนาเป็นอย่างดี

๑. สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ หรือสถานที่ควรชม

สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดกันทรวิชัยมี เพราะเดิมจังหวัดกันทรวิชัยเป็นเมืองเล็ก ๆ ไม่รู้สำคัญ ทหารยกตัวไว้ยังก็เป็นของวันใหม่ ๆ คือ

พระทนต์มหาศากยาศสน์ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ได้ทรงสร้างพลับพลาเครื่องไม้จริงมุงกระเบื้อง ซื่อฟ้าใบระกาแยกทองไว้ ในตำพระยานคร เขาสามร้อยยอดทองที่อำเภอปราณบุรี

พระพุทธไสยาสน์อยู่ในถ้ำเขาชันกระโทก ตำบลอำวันน้อย อำเภอเมือง เป็นพระพุทธรูปก่อด้วยอิฐลงรักยัดทอง ยาว ๕ วา มีพระสาวกนั่งเรียงรายตามผนังถ้ำ ๓๐ องค์ เป็นของสร้างแก่โบราณ สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นสร้างครั้งเมืองนางรม ราชภูวนิคมไปนมัสการในวันท้ายสงกรานต์

พระพุทธรูปไสยาสน์อยู่ในถ้ำเขากรูท ตำบลอระชัย อำเภอบางสะพาน สูงจากพื้นดินประมาณ ๒๐ วา เป็นพระพุทธรูปหล่อ ยาว ๗ ศอก มีพระพุทธรูปหล่ออื่น ๆ สมมติสูง ๔-๖ ศอกอีก ๒๐ องค์ จากเชิงเขาถึงปากถ้ำมีบรรดาโคกด้วยอิฐขึ้นไปได้สะดวก ราชภูวนิคมไปนมัสการในวันขึ้นค่ำ ๑ เดือน ๖

พระพุทธรูปเจ้าวดอง หล่อด้วยทองเหลืองอยู่บนยอดเขาช่องกระเจด ในเขตเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ สูงจากพื้นดินประมาณ ๒๕๕ เมตร ราชภูวนิคมไปนมัสการในวันขึ้นปีใหม่ ยอกเขานมเออนขึ้นไปถึงพุทธบาทแล้วเฝ้ามองเห็นบริเวณเมืองประจวบคีรีขันธ์ได้ชัดเจน

สถานทีควรชมอื่น ๆ คือ หิวหิน : เป็นสถานตากอากาศชายทะเลตั้งงาม
 ทสดี และทันสมัยที่สุดแห่งหนึ่งของฝั่งทะเลไทย มีหาดกว้างสะอาดงดงามและยาว
 เียบยค มีที่พักธรรมชาติไม่แพ้ต่างประเทศ และมีสนามกอล์ฟทั้งกลางวันและลูกถ้วย
 ที่สุดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และยังมีพระราชวังไกลกังวลอันงาม ซึ่ง
 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ทรงสร้างไว้ นอกจากนี้ยังมีสิ่งที่น่าสนใจอย่างหนึ่ง
 ก็คือ การร่อนหาทองคำในถ้ำที่ตำบลรัตนทอง อำเภอเขวาสินรินทร์

๖. สภาพทั่วไปของพลเมือง

ก. ภาษาและเชื้อชาติ ชาวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีเชื้อชาติเป็นไทย
 มาแต่เดิม ส่วนคำพูดนั้น ตอนตั้งแต่อำเภอเมืองขึ้นไปจนถึงเขตจังหวัดเพชรบุรี
 พูดสำเนียงภาษากลาง แต่แปร่งไปเช่นเดียวกับชาวจังหวัดเพชรบุรี ส่วนตั้งแต่ถึง
 อำเภอทับสะแกลงไป จนถึงเขตจังหวัดชุมพร ภาษาก็พูดและสำเนียงเป็นชาวปักษ์ใต้

ข. ความเป็นอยู่ ชาวพื้นเมืองมักชอบความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ นับแต่การ
 ปลูกสร้างบ้านเรือน ตลอดจนเครื่องอุปโภคบริโภค

ค. อุปนิสัย ชาวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมากเป็นคนอ่อนโยน ชอบ
 การเป็นอยู่สันโดษ และเป็นคนรักท้องถิ่น ไม่ใคร่จากไปหากินหรืออยู่ค้างที่อื่นที่

ง. อาชีพ การอาชีพที่สำคัญของจังหวัดนี้ คือ

การประมง มีการจับปลาตามชาวชาวทะเลทั่วไป โดยวิธีทำไผ่ อวน และ
 เบ็ด อนึ่ง ชาวประมงในจังหวัดนี้ใช้วิธีจับปลาอย่างทันสมัย คือ ใช้เรือยนต์
 ลากอวน และเมื่อได้จับปลาแล้วก็ใส่ห้องเย็นบรรจุทุกไปขายที่กรุงเทพฯ มีสมาคม
 ประมงอยู่ที่ทิวหินและปากน้ำประด ๒ แห่ง

การอุตสาหกรรม มีการทำนา ทำสวน ทำไร่ทั่วไป แต่เป็นส่วนน้อย ไม่ค่อย
 พอใช้ในท้องที่ แต่กำลังวิวัฒนาการขึ้น อาจจะใช้ในท้องที่และชายเป็นสินค้าไป
 ต่างจังหวัด

การทำเหมืองแร่ มีการร่อนหาทองคำ ที่อำเภอบางสะพาน และทำเหมือง
 แร่กบฏ และแร่ลวดแฟรมที่กิ่งอำเภอทับสะแก

การทำไม้ไผ่ถ่านและหาของป่า เป็นอาชีพส่วนหนึ่งในเวลาว่างงาน อาชีพ
 อื่นมีอยู่ทั่วไป

๗. ขนบธรรมเนียมและประเพณี เช่นเดียวกับชาวจังหวัดภาคกลาง

๘. ศิลปะและการเล่นพื้นเมือง ในเทศกาลตรุษสงกรานต์ หรืองานรื่นเริง
 ใด ๆ มีเช่นเดียวกับภาคกลาง แต่ทางท้องที่อำเภอบางสะพานชอบโนราและหนังตะลุง
 อย่างชาวบักซ์ไท

๓. ฐานะเศรษฐกิจของจังหวัดและพลเมือง

จังหวัดคนเป็นจังหวัดเล็กและมีพลเมืองน้อยทั้งทองตกแคบอยู่ระหว่างภูเขาสูง
และทะเล พันธุ์พืชโตมากเป็นทราย ฉะนั้น การอาชีพในการกสิกรรมจึงมีพลเมืองทั่ว
ข้าง ชาติไปข้าง ท้องหาซื้อมาราคาที่อื่น อาชีพที่พออาศัยได้ก็คือการประมง ซึ่งพอ
เป็นรายได้หรือสินค้าออกของจังหวัดส่วนใหญ่ ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่าฐานะเศรษฐกิจของ
จังหวัดนั้นยังมีรายได้น้อยไม่ไต่พอกับรายจ่าย ส่วนพลเมืองก็เช่นเดียวกัน การทำมา
หาเลี้ยงชีพอยู่ในประเภททวนถิ่นวันเป็นส่วนใหญ่ ไม่ใคร่มีเงินเหลือใช้ ทางจังหวัด
กำลังปรับปรุงการอาชีพของพลเมืองอยู่อย่างขะมักคะเมน ค่อยไปเชื่อว่า ฐานะเศรษฐกิจ
ของจังหวัดและพลเมืองจะค่อยดีขึ้น

24/06/2565

พิมพ์ที่โรงพิมพ์พานิชกุลผล ต้าเพ็ง พระนิคม นาอชวน ทวักย์สุนทร ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา ๒๕๖๓